

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTINAD", Constantinople

Téléph. St. 865

XXIème ANNÉE

15 Janvier 1926 — No 496

الاجتهاد

IDJTINAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعه

آبونمان : سنه لکی [۲۴ نسخه]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغدلیسی ه لیرادر .

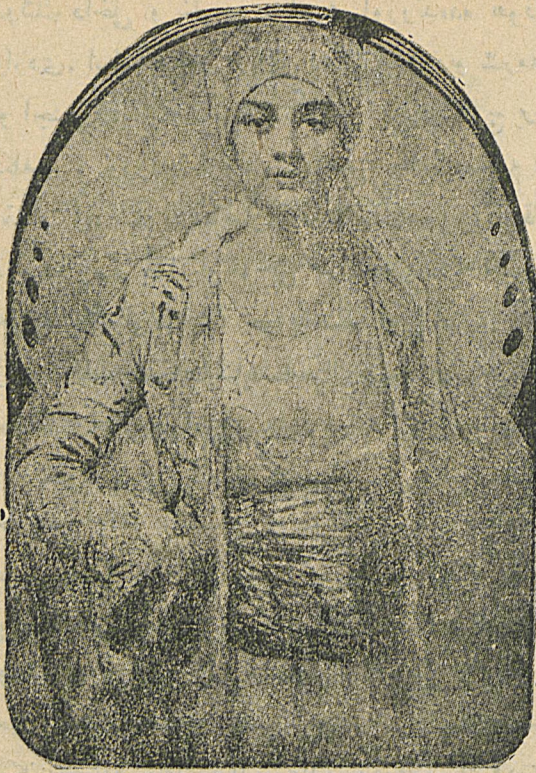
اداره خانه سی :

جفال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنه

نومرو ۱۹۶-۱۵ کانون ثانی ۹۲۶

اوطلق Zornaro نك آتارندن

سرای حیاتنده فجیع رقابتلر تولید ایله مشدر . خاصکی خرم سلطان، بوقانلی فاجعه لرده اک مهم رول اوینایانلردندر . اودرجه ده که خرم سلطانک جنایتلری اورپالیلرکده نظر دقتلرینی جلب ایدهرک (روقزولان) حقنده پیهسلر بیله یازیلشدر . خاصکیلرک وجاریه لرك سرایده مهم مقدارده تزايد ایتدیکی دور، اوچونجی مراد دوریدر . بو دورک تاریخی یازان وقعه نویسار عثمانلی سراینده برکیجه ده یوزی تجاوز بشیکک صالاندیغنی ، حتی اوچونجی مرادک سرایده کی یوزلرجه جاریه لرده قناعت ایتیه رک « بعض کیمسنه لرك تحت نکاحنه داخل اولنلری دنخی » کتیرتدکلرینی یازارلر . پچوینک روایتیه کوره « حرم محترملرنده داخل فراش خاصه شهریار ی اولان خاصکیلر کاه قرقدن ناقص کاه زیاده ایدی . » جاریه لره او درجه رغبت کوستیردی که اکیسوز آلتونلق جاریه اوچردردر بیک آلتونه صاتیلور اولدی . صفیه سلطان، وندیکی بافوه خاصکیلر زمره سندن یتیشه رک تورکیه سیاستنده مهم بر رول اوینایانلردندر . خاصکیلرک نفوذی یالکز سرایه منحصردکلدی .

اولنه ، بوشانمه ، چوجوق امزرمه ، بویومه ، یتشدیرمه کبی نکاح ، طلاق ، رضاع ، حصانه ، ولایت اساسلری عرب وعجم حرث وعرفنک تحکمندن قورتولورکن صرف تورک قالمق لازمدر . بر اسسویچره لینک چوق دیندار و پروتستان ویا قنولیک « احکام شخصییه » سی بزه قطعاً یاراماز و کوردم که کنج ونورلو حقو قیلریمز بونقطه لره چوق دقت ایتشاردر .

یقیلان ، ابدیاً چرکن عرب - عجم دینی ونصوفی تحکمیدر . یوقسه درونی حیات اولان دین دکلدر . کیدن منبعی دینی والهی اولان حقوقدر . یوقسه فردک وجدانی حریتی دکلدر . بونی چوق قوتله قفازمه یرلشدر دکلدر صوکرآ تدوین ایدیلن قانونلریمزده اکسیک کوردیکم نقاطی برر برر ایضاح ایده جک وقتمز واردر و آرتق کوریشه جکمز ساحه چوق تمیز ، چوق یوکسکلدر . آرتق قارشوسنده کنی الزام ایچون « آیت وحدیت » صایمقده معنا یوقدر . بوراده معیار عقل اولدینی کبی موضوعده تورک ملتیدر واونک رفاه وسعادتتی تأمین ایده جک اولان حقوقیدر . بوده دیب دیری دنیا ایشیدر . اوراده نه خوجانک « قال » سی واردر ، نه صوفینک « ایواللهی »

مهم صرف

اودالقلر

خاصکیلر و مایرلر

عثمانلی سراینده خاصکیلرک [یعنی اودالقلرک] اوینا دقلری مهم روللر تورکرک مکدراتی اوزرنده ده اَلیم تأثیرلر براقشدر . ایمراطورلنک ایلک دورلرنده بو تأثیر اودرجه مهم دکلدی . واقعا سرایده ییزانس و صرب پرنسسلری واردی ؛ فقط بونلر سیاسی ازدواجلر نتیجه سنده سرایه کیرمش اولانلردی که ، نتیجه ده یا تورکیه یه واسع یرلر قازاندرمق و یا خود تورکرک ییزانس ایمراطورلنی ایله صربستان اوزرنده کی نفوذلرینی آرتدیرمق کبی فائدهلر تأمین ایدرلردی . حال بوکه قانونی دورندن اعتباراً سرایده جاریه لرك چوغالماسی وبالخاصه خاصکیلر مکدارینک آرتماسی

آیاصوفیا مؤذنلرینه اذانلرینی شاشیرتدینی دملرده ، تللی خاصکیلر ، صاچ باغیلر ، شکر بارلر وزارتلی وقاضیعسکرلکری سلطان ابراهیمک مست دقیقهلرنده اوفاق بر عشوه ایله توجیه ایتدیردکری صیراده ، سراه انتسابیه مشهور سرخوش خوبیار قادینده خارجدہ عین نفوذی اجرا ایدردی . سرائیک دکل خاصکی وجاریهلرینک ، حتی چاماشیرجی قادینلرینک بیلہ مناصب توجیه ایتدیرمکده بویوک بر قدرتلی واری . بوتون ایمراطورلق ، بو قادینلرک نصب وتعیین ایتدیردکری عاجز ورشوت ویریجی دولت آداملریله اداره اولونور ، و بوتون بورشوتلر ظلم ایله ، غصبایله ، اعتساف ایله ، بدبخت خلقک کیسه سندن ومالندن چیقاریلردی .

کوسم سلطان ، دولتک الک مهم رجالیله آغالری الده ایدهرک رقیه سی ترخان سلطانه قارشى قور دونی اولوم طوزاغنه کندى ، وشدیکی تاریخنن اعتباراً ایمراطورلق اداره سی قیزلر آغالرینک و بالخاصه ترخان سلطانک النده قالدی . عزل و نصبه ، دولت اداره سنه عائد هیچ بر مهم مسئله مذاکره ایدلزدی که ، پرده آرقاسندن اومجلسه ترخان سلطان نظارت ایتمه سین . کوپرولوی بیلہ رأس کاره کترین ترخان سلطاندی . اساساً اوغلو دردنجی محمد ، دولت اداره سنه کلیلاً قیددی . اونک الک زیاده دوشوندوکی ایکی شیدی : آو ، قادین . سرائینک الک مهم خاصکیلری کنوش وکنار سلطانه باش مصاحبه عقیفه قادیندی . فقط بونلردن ماعدا جاریهلرینک مقداری یدی یوزه بالغ اولیوردی . ایالتلرده خلق ییه جک و ایچه جک بولامادینی بر زمانده سرایده خاصکیلرک و باش مصاحبه لرک ییدکری کوکرچین کبابیله طاباق طاباق اسکدار قایماغیدی . دردنجی محمدک خزینہ اوراقده محفوظ مطبخ عامره دفترده هرخاصکی یه کونده نه قادر کوکرچین ، وقاچ طاباق اسکدار قایماغی ویرلدیکی مفرداتیله یازیلیدر . دردنجی محمدک بو خاصکیلر وجاریهلر قافله سی ، دورک فلاکتندن متأثر اولانلری اودرجه دلخون ایله مشدی که ، دولتی ذوقنه وهوسنه فدا ایدن ، سرحدلرده دوکولن قانلری هیچ بر دقیقه نظراعتباره آلمان بولاقید

دولتک داخلی و خارجی سیاستی اوزرنده ده نفوذلی واردی . اساساً دیوان ارکانی تشکیل ایدن دیو شیرمه لرک بو اجنبی قادینلرله مناسبات تأسیس ایتمه لری کوچ برایش دکلدی . وزرادن اولوبده سرایده « والده معظمه » یه انتساب ایدمه منلرک موقعلری دائماً تهلکده ایدی . قانونی دورنده رستم پاشا ، اوچونجی مراد دورنده ابراهیم پاشا ، حتی « جامع الریاستین » خواجه سعدالدین افندی آنجق والده سلطانه انتساب سایه سنده الک بویوک مرتبه لره واصل اولمشلر و نفوذلرینی اوزون مدت ادامه ایتدیرمه لملشلردر . جاریه لکدن و خاصکیلکدن یتیشه ن والده سلطانلرک خارجدہ ارتشا واسطه لری دولتک الک مهم رجالیدی . علمی وملکی رتبه لری بیلہ آنجق جسیم رشوتلر مقابلنده توجیه ایتدیرلردی . زمان اولوردی که ، سرای قادینلرینک بوذتلری دیوان ارکانی آراسنده بیلہ موضوع بحث اولور ، حتی کبندیلرینه قدر عکس ایدردی . فقط نه سرای ارکانک ، نه ده خلقک بولیم رذالتلره ووقوفی سرای قادینلری اوزرنده انتباهکار هیچ بر تاثیر حاصل ایده مزدی . حتی قوش یچی افندی ک الک یوکسک علمی رتبه لره نائل اولماسی آناسنک سراه کیروب چیقارق سرای خاصکیلرینه وجاریهلرینه انتسابی سایه سنده ایدی . رقیلرینک :

کیدری چیقدی سرای عامره یه

دیدى حيفا که صاغ اولایدى آنام

کبی هویهلری ، نه سرای قادینلری ، نه پادشاه ، نه ده رشوت و انتسابه غیرقانونی رتبه لر احراز ایدهلرده هیچ بر حجاب تاثیرى حاصل ایتزدی .

ایمراطورلق داخلی انحطاطه دوغرو یو وارلاتمایه باشلادینی صیراده بالخاصه سرایده خاصکیلرک نفوذی برقات داها آرتدی . کوسم ماه پیکر سلطانه ترخان سلطان ، سرائی و دولایسیله ایمراطورلنی کندى باشلرینه اداره ایتدیلر . کوسم سلطان ، دردنجی مرادک چوجوقلغی زماننده اون سنه یه یاقین دولتی اداره ایتدیکی کبی ، مجنون ابراهیمک و دردنجی محمدک ایلك زمانلرنده بوتون دولت رجانده مؤثر بر حاکمیت ابراز ایله مشدر . سلطان ابراهیم زماننده ، یکی سرائیک اوطه لرنده چالینان داوول زورنا صدالری

شهر آزادك دولغى

[بىك بركىنىك اولطيف و طريف شهر آزاد به لغت معتاد] بى بى بوس بونود باشق بركىنىك تصوير بامده بوشاه اثر، فرانسه آقاده بىسى اعضا سنده قارى دور. رهنه نىك اك صوك اثر بىر. ابلو سترامبونىك نورل بورطىسى مناسبتىده نشر ايتى بىكى فووه القاده نسخىك باسه طرفى تزيين ابدىه ورنسكلې رسمك له مزىمه اولاده بوممتاز اثر صنعتى قارنلر بىرزه حرفىاً ترجمه ابدىورز.

شهر آزاد او كىجه اويقوسنى آلامامشىدى. شدتلى بركونش كوفى آغىرلاشدىر مش وهوابه اوقدر حلول ايتمشدى كه انسان نفس آلدقده هيچ برشيله تعديلى قابل اولمايان آجى بريانقاق حس ايدىوردى. اك شفاف تولرك خفلىكى بيله آغىر و فضله بركون كى كليور و بىلپاز لرك اوقانادلى نوازشلىرى كونك صبحا غيله دولان كولكىنى بردرلو سرنلشديزه ميوردى. شهر آزاد او كىجه حس حجابيله علاقه دار اولمايان بوتون فضله تور تولى برده برده چيقاروب آتدېنى حالده هيچ بر سرنىك دويمامامشىدى. كردانلقاريله بيله زىكلىرى آتوب اولرك و برديكى صقيتيدن ده قورتولدىنى حالده ينه خفيله يمه مشدى. سلطان شهر يارك بر عشق علامتى و بر مصوبت طلسمى اولارق بىك برنجى كىجه پارماغنه كيرمش اولدىنى سحرلى حلقه يه، اوحاژ اولدىنى طلسمه صاحبه سنى آرقى هر درلو قضان بلادن مصون بر حاله كىتون و كسكىن قيلچ ناملولرىنىك هديديه ايسك قايتانلرك بوغىچى قصيقي ابدىا اوندن اوزاقلاشدىر ان حلقه يه وارنجه يه قدر، اك كرانبها يوزوكلىرى آلتون سىلرى و جواهر شيقىرلىرى ايچنده تىسلره براقدىنى حالده، ينه اوصيقتيدن قورتولامامشىدى. سراي باغچلرىنىك اك قويتو والكوادار كوشكنه، سراپا بلوردن مصنوع اولوب اوچ بويوك فسقه دن متموج بر در طوغ كى چيقارق قبه سنك اوستنده تلاق ايدن صولرك وجوده كىتيدىكى بارلاق و سيال بر تاج ايله مزىن كوشكنه چكىلمش اولان شهر آزاد، اوجهنى كونك صبحاق دقيقه لىرى صواعتلرىنىك منتظم قطره ليله قوم ساعتلىرىك متوالى دانلرلى صابارق كچىردىكى حالده، بوتون صبرىنى توكه تن بريورغونلغى و برديكى كوشكلكه يىتكىناسكىنى هيچ برشى تپون ايدمه مشدى. اوسوكلى كوكر جىنلرى، قىزى بويوللى بياض كوكر جىنلرى بيله سودالى قانادر ليله اونك اويورغون يوزبىنه خفلىجه تماس ايدوب اوقشاركن صاحبلرىنىك آتيزيله كوزلىرى آتق بر آن ايچون تسم ايتديره بيلماملردى. بويوشوقاق ايچنده يىتكىن بر حاله كن شهر آزاد، او آقشام كوش باندقندن صوكره كىجه نك چابوق كچن نشئه سيالندن بيلدىزلى

پادشاهى خلع ابدىه جكلىرى زمان، اولاسراينده كى جاريه لرك مقدارىنى ايكى يوزه ايندىر مشلر، صوكراده يوزلرجه آو كوپكلىرىنه مخصوص بنالرى بيقدير مشلردى. بناء عليه سراي تاريخنك اون ايكنجى عصر هجرى يه قاندار ياپديغىز شو اوراق خلاصه سى آلېم بر صورتده اثبات ايدركه، توركيه نك و تورك خلقنك فلاكتنه عصر لردن برى سبب اولان عامللر، ياكى كىز جهالت و سوء اداره دكل، دولايىسيه، عثمانلى سرائى اشغال ايدن خاصكىلر و جاريه لردر. بويوك آله: احمد رفيع

آير يلدقندن صوكره

.. بويوك استاد عبدالله جوده ..

چهره ك صارى كلار له خزندن به زىر كن،
بىر باشقا كوزه لكك كوزه لاه شىك اوكون سن.
ايلرجه يانان خاستا قاندار چارسى، ئولكون،
چوق آغلادىم ارقاك صيرا آير يلدغىز كون.
هر خاطر دى بىك صيرى دويدوم، سنى آكديم؛
اك كىرلى يرمىندن ده وورولدم يارلاندىم.
هر لحظه كوزوم يولده، آلېم خاستا باشيمده،
بن درد لىلرك دردلىسى اولدوم بوياشيمده.
آلبت داهى آز ياسلى اولور، كله يه جكه كه.
بىر كره ئولوم كونده شويك كره ئولومدىن!
ايچىتمه يه جك، .. روحى ايكله تمه يه جكك ..
هيچ ئوزمه يه جك، .. يوللى بلكه تمه يه جكك ..

قارص: قوزان اوغلى

جناب محى العربيه

(خيام) دن بر رباعى

اين چرخ فلک كه مادر او حيرانيم
فانوس خيال از او مثالى دانيم
خورشيد چراغ دان و عالم فانوس
ماچون صوريم واندر او كر دانيم.

ترجمه سى: ايچنده سرم اولديغىز بو چرخ فلكى بر فانوس خياله بگزمه تيرز: كوش شمع دان در، عالم فانوس در. بزده او فانوسك ايچنده دون صورت لوز.